

การนำโครงการแก้ไขปัญหากลุ่มเกษตรกรสวนยางไปปฏิบัติ

กรณีศึกษา โครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยาง ตำบลแก่งหางแมว อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

Implementation of the Rubber Plantation Farmers Problem Solving Project

Case Study Rubber Plantation Farmer Income Insurance Project Kaeng Hang Maeo

Subdistrict Kaeng Hang Maeo District Chanthaburi Province

อักรชัย วิชวงษ์

โครงการสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

6414880004@rumail.ru.ac.th

Akarachai Wichuwong

Interdisciplinary projects for local development Master of Political Science Program

Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

6414880004@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาเรื่อง การนำโครงการแก้ไขปัญหากลุ่มเกษตรกรสวนยางไปปฏิบัติ กรณีศึกษา โครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยาง ตำบลแก่งหางแมว อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์ 4 ข้อ 1. เพื่อศึกษาการปัจจัยใดที่ทำให้ราคายางพาราตกต่ำ 2. เพื่อศึกษาการจัดการปัญหาราคายางพาราอย่างไร 3. เพื่อศึกษาโครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยางพารา 4. เพื่อศึกษาแนวทางการร่วมมือระหว่าง รัฐ และเกษตรกร เป็นเช่นไร เครื่องมือในการวิจัยสัมภาษณ์เกษตรกรสวนยางพารา นักการเมืองท้องถิ่นตำบลแก่งหางแมวและเจ้าหน้าที่รัฐวิสาหกิจ(การยางแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี)

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ในตำบลแก่งหางแมว มีภาพรวมอยู่ในระดับเดียวกัน ว่าสาเหตุที่ทำให้ราคายางตกต่ำซึ่งเกี่ยวกับที่ดินในตำบลแก่งหางแมว เนื่องจากที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการ

กรอบครองจึงทำให้นักลงทุนหลายหลายไม่กล้าที่จะเข้ามาลงทุนในรูปแบบสินค้าแปรรูปในพื้นที่ตำบลแก่งหางแมวซึ่งเป็นปัญหาหลักในหลาย ๆ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคายางในพื้นที่และการส่งออกต่างประเทศยังถูกควบคุมที่จำกัด ในช่วงปัจจุบันเป็นช่วงปลายฝนต้นหนาวน้ำยางพาราออกมากกว่าปกติจึงทำให้เป็นปัญหาในช่วงนี้ ปัจจุบันหากมีน้ำยางที่มากและการส่งออกที่ล่าช้าส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในท้องถิ่นอย่างเห็นได้ชัด ในส่วนโรคระบาดโควิด 19 ที่ตลาดหลักของเราส่วนใหญ่เป็นประเทศจีนที่ไทยส่งน้ำยางออกไป เศรษฐกิจจีนและอเมริกาก็ชะลอตัวลงเป็นลูกค้าหลักรายใหญ่ของประเทศไทย จึงส่งผลกระทบต่อประชาชนชาวเกษตรกรในประเทศที่มีต้นทุนในการรับซื้อน้อยลงและความต้องการในต่างประเทศเริ่มลดน้อยลง ราคายางตกต่ำมีหลากหลายสาเหตุและหลายประเด็นแต่เกษตรกรเสี่ยงส่วนใหญ่วิเคราะห์ไปในทิศทางเดียวกันทั้งปัญหา ที่ดิน การตลาด ระบบส่งออกภายในประเทศเป็นต้น

รัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการช่วยเหลือ เกษตรกรชาวสวนยาง (เจ้าของสวน ผู้เช่า ผู้ทำ และคนกรีดยาง) ด้วยการใช้มาตรการทางอ้อม (Indirect Payment) ซึ่งเป็นแนวทางการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้สม่ำเสมอ แทนการแทรกแซงราคายางโดยการดำเนินการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง ระยะที่ 1 ตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งจะสามารถช่วยเหลือเกษตรกรในกรณีที่รายได้ของเกษตรกรลดลง จากรายได้ที่คาดว่าจะเกษตรกรควรจะได้รับ และลดการบิดเบือนกลไกตลาดต่อไปในอนาคต เนื่องจากสถานการณ์ราคายางได้ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ประมาณปี 2554 เป็นต้นมา ตามการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกและอุปทานยางของประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติ ที่เริ่มออกสู่ตลาดเพิ่มขึ้นจนเกิดอุปทานส่วนเกิน และแม้ว่าที่ผ่านมาภาครัฐจะได้ติดตาม สถานการณ์ตลาดและยางพารา รวมทั้งออกมาตรการแก้ไขปัญหาราคายางตกต่ำมาเป็นระยะ แต่ เนื่องจากมาตรการแก้ไขปัญหายางบางโครงการต้องใช้เวลาจึงจะเห็นผลเป็นรูปธรรม ประกอบกับ ยางมีปัญหาเชิงโครงสร้างการผลิต กล่าวคือยางเป็นพืชที่พึ่งพาการส่งออก โดยผลผลิตส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 87 ส่งออกไปยังผู้ใช้อย่างต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศจีนซึ่งเป็นผู้ใช้อย่างรายใหญ่ ที่สุดในโลก และเป็นประเทศผู้นำเข้ายางพารารายใหญ่ของไทย ซึ่งปัจจุบันกำลังประสบกับปัญหา การชะลอเศรษฐกิจและสงครามการค้ากับประเทศสหรัฐอเมริกา

ภาคเกษตรกรชาวสวนยางประกอบอาชีพเสริม ตามแบบเกษตรกรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน การปลูกพืชแซม เช่น ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ที่เหมาะสมกับตลาดท้องถิ่นของตนเอง การทำปศุสัตว์ และประมง ควบคู่ไปกับการทำสวนยาง เพื่อให้มีรายได้ที่หลากหลาย เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและกระจายความเสี่ยง ลดการพึ่งพารายได้จากการทำสวนยางแต่เพียงอย่างเดียว เช่น รัฐบาลนี้มีการสนับสนุนสินเชื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย สำหรับประกอบอาชีพเสริม เป็นต้น ที่ผ่านมามีชาวสวนยางประกอบอาชีพเสริมประมาณ 380,000 ราย และในปี 2560 มีชาวสวนยางหันมาทำเกษตรแบบผสมผสานมากขึ้นกว่า 3,000 ราย คิดเป็นร้อยละ 7 ของจำนวนเกษตรกรทั้งหมดที่ไค่นยางในปีนี้ แต่ทั้งนี้ควรส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสานให้มากขึ้น แล้วรัฐบาลก็จะส่งเสริมเรื่องการตลาดควบคู่ไปด้วยเช่นกัน

ผลการศึกษาพบว่าราคายางพาราในหลายพื้นที่มีราคาที่ไม่เท่ากันและรัฐบาลพยายามที่จะสนับสนุนประชาชนที่ทำการเกษตรกรชาวสวนยางพาราในเรื่องของการประกันรายได้ให้เกษตรกรทั่วประเทศเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขให้กับประชาชนเพื่อให้เกษตรกรคงดำรงอยู่ในอาชีพดั้งเดิมได้และลดปัญหาหนี้สินให้กับเกษตรกร เราจะพบว่าในเรื่องความร่วมมือของภาครัฐในการเข้ามาจัดการปัญหาและสนับสนุนเกษตรกรในพื้นที่ให้สร้างอาชีพได้

การนำโครงการแก้ไขปัญหาเกษตรกรสวนยางไปปฏิบัติกรณีศึกษาโครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยางพาราตำบลแก่งหางแมว อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ได้มีการจัดการปัญหาโดยการสนับสนุนในหลาย ๆ ภาคส่วน ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่หมดกังวลในเรื่องของราคายางพาราตกต่ำในเชิงความร่วมมือกับเกษตรกรเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมในการสนับสนุน ส่งเสริมให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้ เนื่องมาจากปัญหาอุปสงค์ อุปทานที่ไม่มีความสมดุล ปัญหานี้สามารถแก้ไขได้ ดังนี้ คือ 1. ด้านอุปทาน: 1) รัฐบาลควรใช้นโยบายเกี่ยวกับราคา (price policy) เช่น การประกัน ราคายางพารา 2) นโยบายที่ไม่ใช่ราคา (Non-price policy) เช่น การช่วยเหลือปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย พันธุ์ยาง เป็นต้น 2. ด้านอุปสงค์: แนวทางการแก้ปัญหานี้ รัฐบาลควรใช้นโยบายเกี่ยวกับราคา (price policy) คือ ให้รัฐเจรจา แบบรัฐต่อรัฐตัดพ่อค้าคนกลางออกไป โดยใช้เงื่อนไขด้านราคาที่เหมาะสมในการเจรจา ส่วนนโยบายที่ไม่ใช่ราคา (Non-price policy) เช่น แรงรัดการใช้ยางในประเทศและต่อเนื่อง นอกจากนี้แล้วเพื่อให้การแก้ไขปัญหาลุล่วงอย่าง แท้จริง ควรใช้หลักธรรม “สาราณียธรรม 6” มาประกอบด้วย โดยเฉพาะหลักธรรมศีลสามัญญตา คือ ต้องยึด ระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัด และทวิญญีสมาญญตา คือ ต้องมีความเห็นชอบร่วมกันเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา ราคายางพาราตกต่ำที่แท้จริง

ในข้อเท็จจริงของรายงานฉบับนี้ นำเสนอข้อมูลจากการลงพื้นที่และการสัมภาษณ์เกษตรกรชาวสวนยางพารา ผู้อำนวยการการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดจันทบุรีและผู้แทนเกษตรกรชาวสวนยาง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ค้นพบปัญหาแนวทางการจัดการหลายประการที่เกิดขึ้นในการแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำ มีทั้งผลสำเร็จและล้มเหลว โดยศักยภาพทางด้านตำบลแก่งหางแมว อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พบว่าที่ทุนทางทรัพยากรที่ดีและเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความเจริญและเข้มแข็ง มีทุนทรัพยากรในท้องถิ่นที่สามารถนำมาให้เกิดผลผลิตที่สมบูรณ์แบบได้อย่างดี แต่อย่างไรก็ตามขณะนี้เงินกำลังลดการนำเข้ายางเพราะเศรษฐกิจโลกชะลอตัว เศรษฐกิจจีนยังไม่ฟื้น อุตสาหกรรมรถยนต์ลดกำลังการผลิต ขณะเดียวกันเงินก็เปลี่ยนบทบาทจากผู้ซื้อมาเป็นผู้ผลิตเองด้วย จีนเริ่มปลูกยาง เองและเข้าไปลงทุนในเวียดนาม ลาว กัมพูชา ตอนนี้ครบอายุกรีดยางแล้ว ยางจะถูกส่งกลับไปจีน ขณะนี้จีนมียางอยู่ในสต็อก ประมาณ 900,000 ตัน ขณะที่ไทยมีสต็อก ประมาณ 300,000 ตัน หลายปัจจัยจึงกดดันราคายางให้ตกต่ำอยู่ในขณะนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ากรณีศึกษาในครั้งนี้จะเป็นตัวอย่างที่นำไปสู่การศึกษาวิจัยกลุ่มอื่น ๆ เพิ่มเติมและมีส่วนในการพัฒนาระบบการจัดการเชิงความร่วมมือให้เกิดการจัดการปัญหาของเกษตรกรชาวสวนยางพาราใน

พื้นที่ตำบลแก่งหางแมว อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี เป็นต้นทำยนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณโครงการสหวิทยาการ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่สนับสนุนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

คำสำคัญ การจัดการปัญหาของเกษตรกร,แนวทางและการแก้ไขของเกษตรกร,การจัดการเชิงความร่วมมือ

ABSTRACT

This research is a qualitative research to study the subject. Implementation of the Rubber Farmer Problem Solving Project: A Case Study of the Rubber Farmer Income Insurance Project Kaeng Hang Maeo Subdistrict Kaeng Hang Maeo District Chanthaburi Province There are 4 objectives: 1. To study the factors that cause the price of rubber to decline. 2. To study how to manage the rubber price problem. 3. To study the rubber farmer income insurance program. 4. To study the cooperation between the state and farmers, such as However, research tools were interviewed with rubber plantation farmers. Local politicians of Kaeng Hang Maeo sub-district and state enterprise officials (Rubber Authority of Thailand) Chanthaburi Province)

The results showed that Most of the farmers in Kaeng Hang Maeo sub-district The overall picture is at the same level. That the cause of the decline in rubber prices related to land in Kaeng Hang Maeo sub-district *The few notes I have are primarily decoration and personalization based- thats quite a compliment from someone whos as OCD ridden as I!* Local rubber prices and foreign exports are also subject to restrictions. At the present time, it is the end of the rainy season and the beginning of the winter, the latex is released more than usual, therefore making it a problem during this period, if there is a lot of latex and delayed exports, it obviously affects local farmers. As for the COVID-19 epidemic, most of our main markets are China where Thailand exports latex. China and the US economy slowed down as the main customers of Thailand. As a result, it affects the people of agriculture in the country with lower purchase costs and less demand abroad. There are many causes and issues of low rubber prices, but most farmers analyze in the same direction, including land problems, marketing, domestic export systems, etc.

The government through the Ministry of Agriculture and Cooperatives therefore needs to help Rubber farmers (plantation owners, tenants, porters and rubber tappers) by using indirect measures (Indirect Payment), which is a way to help farmers to have a consistent income. Instead of intervening in rubber prices by implementing income insurance for rubber farmers, Phase 1, according to the government's policy This will be able to help farmers in case their income is reduced. from the expected income that farmers should receive and reduce market distortions in the future Since the situation of rubber prices has decreased continuously since about 2011, according to the global economic slowdown and rubber supply of natural rubber producing countries. that began to enter the market more until there was an excess supply and although in the past the government has followed Market situation and rubber Including measures to solve the problem of rubber prices slumped for a period of time, but because measures to solve rubber problems in some projects take time to see concrete results together with Tires have manufacturing structural problems. In other words, rubber is an export-dependent crop. Most of the output, more than 87 percent, is exported to foreign rubber users. Especially China, which is the largest rubber consumer in the world and a major importer of rubber to Thailand. which is currently experiencing problems Economic slowdown and trade war with the United States

Rubber farmers in the sector According to the new theory of agriculture, integrated agriculture, intercropping crops such as fruit trees, perennials, vegetables, field crops, and medicinal plants suitable for their own local market. Livestock and fisheries along with rubber plantations to have a variety of income It is to build immunity and spread the risk. Reduce the sole dependence on income from rubber plantations, for example, this government has provided credit support to small rubber farmers. For a part-time job, etc. In the past, there were about 380,000 rubber farmers doing part-time jobs, and in 2017, more than 3,000 rubber farmers turned to integrated farming, representing 7 percent of all rubber farmers this year. However, more integrated farming should be promoted. and the government will promote marketing in parallel as well

At present, we will find that the price of rubber in many areas is unequal and the government is trying to support the people who work in rubber plantations in terms of income insurance for farmers across Thailand to find ways to solve problems for the people so that farmers can continue to live in the original occupation and reduce the debt problem for farmers We will find that in the cooperation of the government in coming to solve problems and support farmers in the area to create a career.

Implementation of the Rubber Farmer Problem Solving Project: A Case Study of the Rubber Farmer Income Insurance Project, Kaeng Hang Maeo Sub-district Kaeng Hang Maeo District Chanthaburi Province The

problem has been dealt with by supporting many sectors, allowing rubber farmers in the area to worry about the falling rubber price in cooperation with farmers to find a solution to the problem under the process of participating in the support. Encourage farmers to be self-reliant due to demand problems unbalanced supply. This problem can be solved as follows: 1. Supply side: 1) The government should use a price policy, such as rubber price guarantee, 2) Non-price policy, such as subsidizing inputs such as fertilizer, rubber varieties, etc. 2. Demand side: ways to solve this problem The government should adopt a price policy, that is, let the state negotiate on a state-to-state basis, cutting out the middleman, by using reasonable price conditions to motivate. As for the non-price policy (Non-price policy), such as accelerating the use of rubber in the country and continuously. In addition, in order to truly solve the problem, the "Sarane Dhamma 6" principle should be used, especially the Sila Samanyata Dhamma, which means that rules and laws must be strictly adhered to, and view of the view that there must be mutual agreement in order to lead to solving the problem. The price of rubber is really down.

In fact of this report Presenting information from field visits and interviews with rubber farmers, Director of the Rubber Authority of Thailand, Chanthaburi Province and representatives of rubber farmers This led the researcher to discover several management problems that occurred in solving the problem of falling rubber prices. There are both successes and failures, by the potential of Kaeng Hang Maeo sub-district Kaeng Hang Maeo District Chanthaburi Province It was found that good resource capital was a factor affecting prosperity and strength. There are local capital resources that can be brought to perfection. However, now China is reducing imports of rubber because the global economy is slowing down. Chinese economy has not recovered. The automobile industry cuts output. At the same time, China's role has shifted from a buyer to a producer. China starts planting rubber By myself and invested in Vietnam, Laos, Cambodia, now the age of rubber tapping has matured. Tires will be returned to China. China currently has about 900,000 tons of rubber in stock, while Thailand has about 300,000 tons of stock.

The researcher hopes that this case study will be an example that will lead to further research studies in other groups and contribute to the development of a collaborative management system to manage the problems of rubber farmers in the sub-district area. Kaeng Hang Maeo Kaeng Hang Maeo District Chanthaburi Province Finally, the researcher would like to thank the Interdisciplinary Project for Local Development, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, for supporting this research study.

Keywords Farmer's problem management, Farmer's approaches and solutions, Collaborative management

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา พื้นที่ปลูกยางพารา ของโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องสำหรับผลผลิต ยางพาราของโลกเพิ่มขึ้นจาก 9.69 ล้านตัน ในปีพ.ศ. 2552 เป็น 11.79 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2556 เนื่องจากราคายางพาราเพิ่มสูง ขึ้นจึงเป็นสิ่งจูงใจให้มีการขยายเนื้อที่ปลูก เพิ่มขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ.2547 เป็นต้นมาตลอดจน มีการบำรุงดูแลรักษาต้นยาง อย่างดีและมีการ ขยายเนื้อที่เปิดกรีดเพิ่มขึ้นสำหรับประเทศไทย ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา พื้นที่ปลูกยางพาราที่สามารถให้ผลผลิตได้เพิ่มขึ้นจาก 11.6 ล้านไร่ ในปีพ.ศ. 2552 เป็น 15.13 ล้านไร่ในปีพ.ศ. 2556 อย่างไรก็ตาม ผลผลิตต่อไร่ของไทยกลับ ลดลงร้อยละ 0.46 ต่อปีจาก 266 กิโลกรัม ต่อไร่ ส่วนในปีพ.ศ. 2552 เป็น 255 กิโลกรัม ต่อไร่ และในปีพ.ศ. 2556 พื้นที่เปิดกรีด และ ผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากนโยบายสนับสนุน การขยายเนื้อที่ปลูกยางพาราของรัฐบาลทำให้ เนื้อที่ปลูกยางพาราของประเทศไทยเพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันประเทศไทยมีเนื้อที่ ปลูกยางพารามากเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจาก อินโดนีเซีย แต่ประเทศไทยมีผลผลิตยางมาก ที่สุดในโลก ส่วนผลผลิตต่อไร่ที่มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากมีพื้นที่เปิดกรีดใหม่เพิ่มมากขึ้นทำให้ ได้ผลผลิตต่อไร่ค่อย (สำนักงานเศรษฐกิจ การเกษตร. 2557) ส่วนจังหวัดจันทบุรีมีเนื้อที่ กรีดยางได้ในปีพ.ศ.2552เท่ากับ 297,112 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2553) เพิ่ม เป็น 422,975 ไร่ ในปีพ.ศ. 2556 มีพื้นที่ปลูกยางพาราเพิ่มขึ้น 145,863 ไร่ เนื่องจากราคา ยางพาราอยู่ในระดับสูงจึงเป็นสิ่งจูงใจให้มีการ ขยายเนื้อที่ปลูกเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 เป็นต้นมา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2557)

จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาค ตะวันออกที่มีการนำเอายางพาราเข้ามาปลูก เป็นจังหวัดแรกของภาคงานวิจัยนี้เป็นการ ติดตามราคา และปริมาณ ของยางพาราในจังหวัดจันทบุรี

เศรษฐกิจในภาคตะวันออกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำเกษตรกรหลากหลายแต่ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจ ที่ยังรากลึกอยู่ในวิถีชีวิตของประชาชนภาคตะวันออกมาอย่างยาวนานจนอาจจะเรียกว่า การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมภาคตะวันออกขึ้นอยู่กับยางพารา ช่วงที่ราคาขยับ (price boom) ก็สะท้อนผ่านการขยายตัวเศรษฐกิจ และสังคมที่มีความเป็นอยู่ที่ดีในทางตรงข้าม เมื่อราคาขยับตกต่ำก็ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจตกต่ำไปทุกหัวระแหง และความถดถอยของการดำรงชีพของเกษตรกรชาวสวนยางพารานับตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 20 ราคาขยับที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราได้รับถูกกำหนดโดยราคาตลาดโลกตลอดมาและมีความผันผวนตามวัฏจักรของเศรษฐกิจโลก

ในช่วงปี 2528-2543 ราคายางถดถอยอย่างยาวนาน กว่า 15 ปี และเริ่มฟื้นตัวในปลายปี 2543 เนื่องจากการขยายตัวของอุปสงค์ยางอย่างต่อเนื่องในตลาดโลก และการเปิดตลาดจีนส่งผลให้ราคายางบูม ในช่วงปี 2545-2555 หลังจากนั้นราคาถดถอยอย่างต่อเนื่องเกษตรกรชาวสวนยางพาราต้องเผชิญกับช่วงวิกฤติราคาขายตกต่ำยาวนานกว่า 5 ปี และในปลายปี 2565 ราคาขายยังไม่แสดงสัญญาณของการฟื้นตัวผลกระทบของราคาขายบูมร่วมกับโครงการส่งเสริมการปลูกยาง 1 ล้านไร่ของรัฐบาลส่งผลต่อการขยายพื้นที่ปลูกยางเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัวพื้นที่สวนยางขยายตัวจาก 12.62 ล้านไร่ ในปี 2546 ไปเป็น 22.93 ล้านไร่ ในปี 2559 ประกอบด้วย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5.14 ล้านไร่ ภาคเหนือ 1.21 ล้านไร่ ภาคกลาง 2.50 ล้านไร่ และภาคใต้ 14.07 ล้านไร่ พื้นที่สวนยางใหม่ส่วนใหญ่ เพิ่มขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและภาคใต้ตามลำดับเกษตรกรชาวสวนยางพารารายใหม่ เกิดขึ้นจำนวนมากกว่า 7.0 แสนราย ในช่วงปี 2546-2555 มีทั้งเกษตรกรที่ถือครองสวนยางขนาดเล็ก ขนาด กลางและขนาดใหญ่ รวมทั้งเกษตรกรชาวสวนยางพารารายเดิมที่ขยายพื้นที่ปลูกยางใหม่เพิ่มเติม พื้นที่ปลูกยางใหม่ได้ขยายเข้าไปทดแทนพื้นที่ปลูกพืชอาหารเดิม (ที่นาไม้ผลและพืชอาหาร) พื้นที่นาร้างและพื้นที่น้ำท่วมซึ่งไม่มีเหมาะสมต่อการปลูกยางพาราซึ่งย่อมส่งผลต่อผลผลิตต่อพื้นที่ ลดลง และต้นทุนการผลิต เพิ่มขึ้นรวมทั้งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร เกษตรกรชาวสวนยางพาราเหล่านี้ต้องแข่งขันในการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีราคาแพงขึ้น เกษตรกรชาวสวนยางพารา กว่าร้อยละ 95 เป็นสวนยางพาราขนาดเล็กที่ใช้แรงงานครัวเรือน (family farms) ซึ่งมีขนาดที่ดินต่อครัวเรือนเล็กลงเรื่อยๆ และรายได้ครัวเรือนขึ้นอยู่กับผลผลิตยางพาราเป็นสวนใหญ่ (ไชยยะ คงมณีและอรอนงค์ลองพิชัย, 2560)

การทำสวนยางพาราแต่เดิมนั้นพันธยางพาราที่เกษตรกรปลูกกันจะเป็นพันธ์พื้นเมืองเป็นหลักสวนยางพาราจะมีพืชร่วมยางขึ้นเองตามธรรมชาติส่วนใหญ่จะเป็นไม้ป่าประจำถิ่นหรือผลไม้พื้นเมืองนับตั้งแต่ปี 2503 ที่จัดตั้งสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) เพื่อส่งเสริมการปลูกทดแทนยางพันธ์พื้นเมืองด้วยยางพันธ์ดีสวนยางพาราที่ถึงอายุตัดโค่นจะถูกปลูกทดแทนด้วยยางพันธ์ดีโดยการขอทุน สงเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) ซึ่งระเบียบของ สกย.แต่เดิมนั้นกำหนดให้เกษตรกรผู้รับทุนสงเคราะห์ต้องตัดโค่นต้นยางพารารวมทั้งไม้อื่นๆ ทุกชนิดออกจากแปลงที่ขอรับทุน

สงเคราะห์ให้หมด เกษตรกรที่ขอทุนสงเคราะห์ปลูกแทน จึงนิยมตัดโค่นเผาจนเกลี้ยงหรือไม่ก็ใช้รถแทรกเตอร์ดันต้นยางและต้นไม้อื่นๆ ทั้งหมดไม่ว่าต้นเล็กหรือต้นใหญ่แบบขุดรากถอนโคน พืชร่วมยาง ชนิดต่างๆ ที่เคยมีในสวนยางของเกษตรกรจึงค่อยๆ หายไป ตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา เสียงวิพากษ์วิจารณ์ จากภาคประชาชนต่อระเบียบของ สกย. ดังกล่าวค่อยๆ ดังขึ้นประกอบกับทางสถาบันวิจัยยาง ผลิตผล งานวิจัยเกี่ยวกับพืชร่วมยาง ออกมามากขึ้นชี้ให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะปลูกพืชร่วมในสวนยางพารา เพื่อเสริมรายได้ให้กับเกษตรกรชาวสวนยางพาราส่งผลให้ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา สกย. ได้ผ่อนปรนระเบียบว่าด้วยการขอทุนสงเคราะห์ปลูกทดแทนโดยอนุญาตให้เกษตรกรที่ขอทุนสงเคราะห์ปลูกทดแทนยกเว้นไม้ชนิดอื่นในสวนยางพาราได้ไม่เกิน 15 ต้นต่อไร่อย่างไรก็ตาม แม้กฎระเบียบจะเอื้อให้เกษตรกรสามารถปลูกพืชอื่นให้อยู่ร่วมกับยางพาราได้แต่เกษตรกร

ชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่ก็ไม่สนใจที่จะปลูกพืชร่วมใน สวนยางแต่อย่างใด อาจกล่าวโดยสรุป ในสถานการณ์ปัจจุบันระบบเกษตรชาวสวนยางพาราเป็นสวน ยางพาราเชิงเดี่ยวในขณะที่ภาครัฐเริ่มให้ความสำคัญกับการปลูกพืชร่วมอย่างมากจนจะเห็นได้จากปี 2558 - 2565 การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ได้ปรับระเบียบว่าด้วยการสงเคราะห์ปลูกแทนโดยเพิ่มเติมแบบ 5 คือ เกษตรกรสามารถโค่นยางพาราปลูกแทนด้วยการเกษตรแบบผสมผสาน (ยางพารา 40 ต้นต่อไร่ปลูกไม้ผล หรือไม้ป่าในสวนยาง หรือเลี้ยงสัตว์ในสวนยาง) แต่กลับพบว่าเกษตรกรให้ความสนใจน้อยมากในสถานการณ์ราคายางตกต่ำความหลากหลายของระบบเกษตรสวนยางเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อความยั่งยืนขอ ผลลัพธ์การดำรงชีพเกษตรกรสวนยางพารา (สมบรมณ์เจริญจิระตระกูล และไชยยะ คงมณี, 2560)

ประเด็นการใช้ยางพาราในประเทศน้อยลง เมื่อเทียบกับผลผลิต ประเทศไทยเราผลิตยางพาราถึง 4.47 ล้านตัน มีการใช้ยางพาราในประเทศเพียง 0.60 ล้านตัน ที่เหลือส่งออก ซึ่งทำให้ราคายางพาราของเรานั้นต้องขึ้นอยู่กับราคากลางโลก ซึ่งก็แปรผันตามปริมาณความต้องการ ที่ผูกโยงกับราคาน้ำมันด้วย เพิ่มความซับซ้อน จนไม่สามารถควบคุมได้ทั้งหมดถึงแม้ว่าประเทศไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ซึ่งเราอาจจะถือว่าเป็นประเทศผู้ผลิตยางพารารายใหญ่ของโลก มีพื้นที่กรีดยางพารารวมกัน 50.23 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 62.09 ของเนื้อที่กรีดยางพาราของโลก มีผลผลิตรวม 8.56 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 63.27 ของผลผลิตโลกก็ตาม แต่อินโดนีเซีย ที่แม้จะมีการใช้ยางพาราในประเทศน้อยมากเช่นกัน อย่างที่กล่าวไป การปลูกยางก็ไม่ไ้ขายได้หลัก ส่วนมาเลเซีย ได้สร้างสมดุลการใช้ยางพาราในประเทศ ให้ใกล้เคียงกับผลผลิตรวมทั้งสนับสนุนการปลูกปาล์มน้ำมัน และการปลูกพืชเชิงซ้อนอื่น ๆ อีกด้วย เรื่องนี้เราต้องให้ความสำคัญ ต้องช่วยกันทำต่อไป

บทนำข้างต้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการขับเคลื่อนความหลากหลายของระบบการผลิตสวนยางพาราและนำเสนอทางเลือกในการขับเคลื่อนนโยบายความหลากหลายของระบบการผลิต สวนยางพาราเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรชาวสวนยางพารานำไปใช้ในการวางแผนการผลิตและการตัดสินใจเลือกระบบเกษตรสวนยาง หน่วยงานภาครัฐสามารถใช้ เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายพัฒนายางพาราของประเทศได้อย่างตรงจุดและตรงประเด็น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการปัจจัยใดที่ทำให้ราคายางพาราตกต่ำ
2. เพื่อศึกษาการจัดการปัญหาราคายางพาราอย่างไร
3. เพื่อศึกษาโครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยางพารา
4. เพื่อศึกษาแนวทางการร่วมมือระหว่าง รัฐ และเกษตรกร เป็นเช่นไร

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่ ตำบลแก่งหางแมว อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัยและดูแนวทางในกาสนับสนุน ชาวสวนยางพาราของภาครัฐ

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยได้แก่

1. ปัจจัยที่ทำให้เกิดราคายางพาราดตกต่ำ
2. การจัดการปัญหาของเกษตรกรสวนยางพารา
3. โครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยางพารา
4. แนวทางความร่วมมือระหว่าง รัฐ และเกษตรกร

ขอบเขตของระยะเวลาในการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่ 15 ตุลาคม 2565 – 11 พฤศจิกายน 2565 เป็นเวลา 1 เดือน ซึ่งดำเนินการในช่วงที่เกิดปัญหาราคายางพาราดตกต่ำ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ประโยชน์การจัดการปัญหาของเกษตรกรชาวสวนยางภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงาน ภาครัฐ
2. ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราเพื่อหาวิธีในการดำรงภายใต้ราคายางตกต่ำ
3. เพื่อพัฒนาแนวทางและการแก้ไขของเกษตรกรชาวสวนยางพาราตำบลแก่งหางแมว
4. ทำให้ประโยชน์การนำองค์ความรู้ที่ได้จัดทำฐานข้อมูลพร้อมทั้งเผยแพร่แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ให้แก่ประชาชนทั่วไปได้นำความรู้ไปปรับปรุงให้เกิดประโยชน์

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการแก้ปัญหาและแนวปฏิบัติพื้นฐาน

ทฤษฎีการแก้ปัญหาส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากผลงานเรื่องนักแก้ปัญหาทั่วไป (general problem solver) ของ Ernest & Newell (1969) และ Newell & Simon (1972) ซึ่งเป็นทฤษฎีการแก้ปัญหามนุษย์ (human problem solving) ในรูปแบบของโปรแกรมที่เป็นสถานการณ์จำลอง ผลงานนี้ช่วยวางรากฐานกระบวนการ

ทัศน์เกี่ยวกับการประมวลสารสนเทศสำหรับศึกษาเรื่อง การแก้ปัญหา หลักการของทฤษฎีนี้คือ พฤติกรรมการแก้ปัญหาประกอบด้วย “วิธีการ-ปลายทาง-วิเคราะห์” ซึ่งเป็นการนำปัญหามาแตกออกเป็นองค์ประกอบหรือเป้าหมายย่อย ๆ แล้วจึงจัดการแก้ไขเป้าหมายย่อย ๆ เหล่านั้นทีละเรื่อง แนวคิดนี้ตรงกันข้ามกับ Wertheimer (1959) นักจิตวิทยาในกลุ่มทฤษฎีเกสโตลต์ ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการแก้ปัญหาและให้ความสำคัญด้านความเข้าใจเรื่องโครงสร้างของปัญหา โดยเชื่อว่าพฤติกรรมการแก้ปัญหาที่ประสบผลสำเร็จเป็นเพราะบุคคลผู้นั้นสามารถมองเห็นโครงสร้างโดยรวมทั้งหมดของปัญหา หลักการของทฤษฎีนี้คือ ผู้เรียนจะต้องได้รับการสนับสนุนให้เกิดการค้นพบธรรมชาติของปัญหาหรือประเด็นหัวข้อที่ต้องการแก้ไข สิ่งที่เป็นช่องว่าง ความไม่ลงรอยกัน หรือสิ่งรบกวนต่างๆ เป็นสิ่งเร้าที่สำคัญต่อการเรียนรู้ การเรียนการสอนจะต้องอยู่บนพื้นฐานของกฎองค์ประกอบด้วยความใกล้เคียง การปกปิด ความคล้ายคลึง และความเรียบง่าย

แนวปฏิบัติพื้นฐานในการแก้ปัญหา

McNamara (1999) กล่าวว่าวิธีการแก้ปัญหามีหลากหลายวิธี ไม่มีวิธีการแก้ปัญหาใดที่จะสามารถแก้ปัญหาทุกเรื่องได้ แต่มีแนวปฏิบัติพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ โดยต้องมีการฝึกใช้เสียก่อนเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยจนสามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติ ขั้นตอนต่างๆ มีดังนี้

1. ระบุปัญหา ขั้นนี้เป็นขั้นที่คนส่วนใหญ่มักจะสับสน กล่าวคือ จะเริ่มด้วยการคิดว่าสิ่งนั้นเป็นปัญหา แทนที่จะทำความเข้าใจให้ถ่องแท้เสียก่อนว่าทำไมจึงคิดว่าสิ่งนั้นเป็นปัญหา การระบุปัญหาต้องอาศัยข้อมูลจากตนเองและผู้อื่น ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการตั้งคำถาม อาทิ อะไรคือสิ่งที่เห็นว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้คิดว่ามีปัญหาเกิดขึ้น ปัญหาที่ว่านั้นเกิดขึ้นที่ไหน เกิดขึ้นอย่างไร เกิดขึ้นเมื่อใด กำลังเกิดขึ้นกับใคร และทำไมจึงเกิดขึ้น จากนั้นให้เขียนอธิบายว่าสิ่งที่กำลังเกิดในขณะนั้น โดยแท้จริงควรจะเป็นอย่างไร ต้องพยายามอธิบายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เขียนอย่างเจาะจง และครอบคลุมประเด็นว่า อะไร ที่ไหน อย่างไร กับใคร และทำไม
2. มองหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา ในขั้นนี้จำเป็นต้องได้รับข้อมูลนำเข้าจากบุคคลอื่นซึ่งรับรู้ปัญหาและจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหา การเก็บข้อมูลควรทำเป็นรายบุคคลจะได้ข้อมูลมากกว่า ให้จดบันทึกสิ่งที่เห็นเป็นความคิดเห็นของตนเองและสิ่งที่ได้ยินมาจากผู้อื่น จากนั้นเขียนอธิบายสาเหตุของปัญหาในลักษณะที่ว่า อะไรกำลังเกิดขึ้น เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อใด อย่างไร กับใคร และทำไม
3. แจกแจงทางเลือกต่างๆ สำหรับวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหา ในขั้นนี้ควรให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ยกเว้นในกรณีที่ปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องส่วนตัว ให้ระดมสมองเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้ได้ทางเลือกหลายๆ ทาง แล้วนำมาคัดกรองเพื่อหาแนวคิดที่ดีที่สุด การได้มาซึ่งความคิดที่หลากหลายนั้นต้องระวังที่จะไม่ตัดสินว่าความคิดเหล่านั้นดีหรือไม่ดี ให้จดบันทึกตามที่ได้ยินมาเท่านั้น ทักษะที่เหมาะสมที่สุดในการจำแนกสาเหตุของปัญหาคือการคิดเชิงระบบ (systems thinking)

4. เลือกวิธีการแก้ปัญหา ในการคัดเลือกวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา ควรพิจารณาดังนี้
 - 4.1 วิธีการใดที่สามารถแก้ปัญหาได้ในระยะยาว
 - 4.2 วิธีการใดที่มีความเป็นจริงมากที่สุดในการแก้ปัญหาได้สำเร็จ ในขณะที่มีทรัพยากรสำหรับการแก้ปัญหาหรือไม่ จะจัดหามาใช้ได้หรือไม่ มีเวลาเพียงพอที่จะใช้วิธีการนี้หรือไม่
 - 4.3 อะไรคือความเสี่ยงของทางเลือกแต่ละวิธี
5. วางแผนนำทางเลือกในการแก้ปัญหาที่เป็นวิธีที่ดีที่สุดไปปฏิบัติ หรือจัดทำแผนปฏิบัติการ ซึ่งในขั้นตอนนี้สิ่งที่ต้องพิจารณาคือ
 - 5.1 สถานการณ์จะเป็นอย่างไรเมื่อปัญหาได้รับการแก้ไขแล้ว
 - 5.2 มีขั้นตอนอะไรที่จะต้องทำในการนำทางเลือกที่ดีที่สุดไปแก้ปัญหา มีระบบหรือกระบวนการอะไรที่จะต้องเปลี่ยนแปลงบ้าง
 - 5.3 จะรู้ได้อย่างไรว่าขั้นตอนต่างๆ มีการปฏิบัติ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของแผน
 - 5.4 ทรัพยากรอะไรบ้างที่ต้องการ ในประเด็นของบุคลากร เงิน และสิ่งอำนวยความสะดวก
 - 5.5 ต้องใช้เวลานานเท่าใดในการนำวิธีการแก้ปัญหาไปปฏิบัติ ให้เขียนตารางที่แสดงเวลาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด และเวลาที่คาดว่าจะเห็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จปรากฏขึ้น
 - 5.6 ใครคือผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลการปฏิบัติตามแผน
 - 5.7 เขียนคำตอบสำหรับคำถามที่กล่าวมาแล้ว และให้ถือว่าเป็นแผนปฏิบัติการ
 - 5.8 สื่อสารทำความเข้าใจแผนนี้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการนำแผนไปปฏิบัติ ปัจจัยสำคัญของขั้นตอนนี้คือการสังเกตและการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่อง
6. ดูแลควบคุมการปฏิบัติตามแผน โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ซึ่งได้แก่
 - 6.1 เห็นสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามตัวบ่งชี้หรือไม่
 - 6.2 แผนมีการดำเนินงานตามตารางที่กำหนดไว้หรือไม่
 - 6.3 ถ้าแผนไม่ได้ดำเนินไปตามที่คาดหวังไว้ ให้พิจารณาว่า แผนมีความเป็นไปได้จริงหรือไม่ มีทรัพยากรเพียงพอที่จะทำให้แผนสำเร็จตามกำหนดการหรือไม่ ควรมีสิ่งอื่นที่ต้องทำก่อนสิ่งที่กำหนดไว้แต่เดิมในแผนหรือไม่ ควรเปลี่ยนแผนหรือไม่
7. ตรวจสอบว่าปัญหาได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วหรือไม่ ในขั้นนี้ วิธีหนึ่งที่ดีที่สุดในการตรวจสอบว่าปัญหาได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วหรือไม่ คือการกลับคืนสู่การปฏิบัติตามปกติ แล้วสังเกตสถานการณ์ นอกจากนั้นมีประเด็นที่ควรพิจารณาเพิ่มเติมดังนี้
 - 7.1 ควรมีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเช่นนี้ขึ้นอีก
 - 7.2 อะไรคือบทเรียนที่ได้จากการแก้ปัญหาค้างนี้ ในเชิงความรู้ ความเข้าใจ และ/หรือทักษะ

7.3 ควรมีการเขียนบันทึกสั้นๆ ถึงเหตุการณ์เด่น ที่เป็นความสำเร็จในการพยายามแก้ปัญหา และสิ่งที่เป็นผลลัพธ์ที่ได้เรียนรู้ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้อง

แนวปฏิบัติพื้นฐานนี้ มีการพัฒนาเป็นรูปแบบการแก้ปัญหาทั่วไป (general problem solving model) เพื่อใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งดำเนินงานให้บริการ โดยบริษัท Cisco Systems (2002) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนคือ 1) ระบุปัญหาในลักษณะของกลุ่มอาการผิดปกติหรือสิ่งที่น่าจะเป็นสาเหตุของความผิดปกติ 2) รวบรวมข้อเท็จจริงที่จำเป็นสำหรับการคัดแยกสิ่งที่เป็นสาเหตุที่แท้จริงออกมา 3) พิจารณาหาความเป็นไปได้ของการเกิดปัญหาโดยตัดทอนปัญหาที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปจากข้อเท็จจริงในรายการที่รวบรวมไว้ 4) สร้างแผนปฏิบัติการจากปัญหาที่เหลืออยู่ โดยวางแผนจัดการกับปัญหาเพียงครั้งละตัวแปรเดียว 5) นำแผนไปปฏิบัติ ทีละขั้นตอนอย่างระมัดระวัง พร้อมทั้งตรวจสอบเป็นระยะๆ ว่าอาการผิดปกติหายไปหรือไม่ 6) เมื่อเปลี่ยนตัวแปรที่ทำการแก้ไข ให้เก็บผลลัพธ์ของแต่ละครั้ง เพื่อคัดแยกว่าสิ่งใดที่เป็นและไม่ใช่ปัญหา และ 7) วิเคราะห์ผลเพื่อตรวจสอบว่าปัญหาได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วหรือไม่ ถ้าใช่ก็แสดงว่ากระบวนการแก้ไขสำเร็จเรียบร้อยแล้ว

นโยบายการประกันรายได้ให้เกษตรกร

กรม.อนุมัติโครงการดูแลเกษตรกร วงเงิน 141,018 ล้านบาท ภายใต้ 3 โครงการ ดังนี้

1. โครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวปี 2564/65 เพิ่มเติมวงเงิน 76,080.95 ล้านบาท
2. โครงการสนับสนุนค่าบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพผลผลิตเกษตรกรผู้ปลูกข้าวปีการผลิต 2564/65

วงเงิน 54,972.72 ล้านบาท

5. โครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง ระยะที่ 3 วงเงิน 10,065.69 ล้านบาท

โครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง ระยะที่ 3 วงเงิน 10,065.69 ล้านบาท ถือเป็นโครงการประกันรายได้ให้เกษตรกรชาวสวนยางที่ขึ้นทะเบียนและเกษตรกรที่แจ้งข้อมูลพื้นที่ปลูกยางกับการยางแห่งประเทศไทยภายในวันที่ 14 มิ.ย.2564 จำนวน 1,880,458 ราย โดยพื้นที่สวนยางกรี๊ดได้ 19.16 ล้านไร่ และประกันรายได้ในระหว่าง ต.ค. 2564 – มี.ค. 2565

หลักเกณฑ์และข้อกำหนดโครงการมีดังนี้

- เป็นสวนยางอายุ 7 ปีขึ้นไปที่เปิดกรี๊ดแล้ว รายละไม่เกิน 25 ไร่
- ผลผลิตยางแห้ง จำนวน 20 กิโลกรัม/ไร่/เดือน รายละไม่เกิน 25 ไร่
- ผลผลิตยางก้อนถ้วย จำนวน 40 กิโลกรัม/ไร่/เดือน รายละ ไม่เกิน 25 ไร่
- กำหนดเงินค่าประกันรายได้ โดยราคายางแผ่นดิบคุณภาพดี 60 บาท/กิโลกรัม น้ำยางสด (DRC 100%) 57 บาท/กิโลกรัม ยางก้อนถ้วย (DRC 50%) 23 บาท/กิโลกรัม

- แบ่งสัดส่วนรายได้เจ้าของส่วนร้อยละ 60 และคนกรีกร้อยละ 40 ของรายได้ทั้งหมด

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

คาสเปอร์สัน และเบรทแบงก์ (Kasperson & Breitbank, 1974 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546, หน้า 19) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนทำ ตนเป็นผู้สร้างสรรค์กิจกรรมในกระบวนการพัฒนาซึ่งจะบังเกิดผล คือ สามารถแสดงบทบาทที่ สร้างสรรค์ได้และผลของกิจกรรมจะต้องย้อนกลับมาสู่พวกเขาเอง United Nations Research Institute of Social Development (UNRISD) ระบุความหมายว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ประชาชนในเรื่อง 1. การตัดสินใจ 2. การเข้าร่วมกิจกรรม 3. การร่วมรับผลประโยชน์อย่างเป็น ธรรมชาติที่เกิดจากกิจกรรมนั้น ๆ สหประชาชาติ (United Nations, 1981, p. 11) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม (Participation) ไว้ว่า 1. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา 2. การเข้ามีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนา 3. การเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในเรื่องพัฒนา

เฮด แฟร์ไชลด์ และคณะ (Fairchild, et. al., 1964 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546, หน้า 19) ให้ความหมายของคำว่ามีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามามี ส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกันหรือการเข้ามามีส่วนติดต่อสัมพันธ์กันและอาจหมายถึงสถานการณ์ ทางสังคมด้วยก็ได้

วิลเลียม (Erwin, 1976 อ้างถึงใน ปรีดา เจษฎาวรางกุล, 2550, หน้า 24) ให้ความหมาย ไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงกับประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

อากรณพันธ์ จันทร์สว่าง (2522, หน้า 19) ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ว่าการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่ม โครงการ เพื่อปฏิบัติ กล่าวคือ จะต้องเป็นความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการ เพื่อการปฏิบัติการนั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นแรกของการที่มีคนมารวมกันได้ ควรจะต้องมีการตระหนักว่า ปฏิบัติการทั้งหมด หรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มหรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์กร (Organization) ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลง

วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์ (2540, หน้า 12) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชน ไม่ว่าจะป็นปัจเจกบุคคลหรือ กลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน

เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน โดยการร่วมคิด ร่วมลงมือ ปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และ ร่วมในการติดตามประเมินผล

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527, หน้า 2) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงน่าจะ หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการ และควบคุมการใช้และ กระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อ การดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตาม ความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคมและ ได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแบ่งออกในรูป ของการตัดสินใจในการกำหนดชะตาชีวิตของ ตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

สรุปจากความหมายของการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า “การมีส่วนร่วม” หมายถึง การที่ ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีแนวคิดหรือจุดมุ่งหมายที่เหมือนกันเข้ามาดำเนินการนั้น ให้แล้วเสร็จตาม จุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้วรับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งต้องเข้ามามีส่วนร่วมใน ทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วม ร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วม ในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล

ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

งาน อคติวัฒนธรรม (2532, หน้า 60 - 63) ได้ศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ (Human Action) โดยให้กำหนด ความการกระทำว่าเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่เป็นแบบเปิดและลึกลับซึ่ง บุคคลผู้ทำกำหนดให้มีความหมาย เป็นส่วนตัว ความเข้าใจในระบบความหมายเกิดขึ้นได้ 2 ประการ กล่าวคือ

1. ความหมายส่วนตัวจากการกระทำของบุคคลหนึ่งสามารถเข้าใจได้จากการสังเกต โดยตรง
2. มีการเข้าใจสิ่งเร้า เราสามารถแสดงความรู้สึกออกมาด้วยตัวเราเองในการให้เหตุผลซึ่ง เป็นวัตถุประสงค์ ของผู้นำหรือถ้าการกระทำของบุคคลไม่มีเหตุผลแล้วอาจจะเข้าใจในส่วนประกอบ แห่งอารมณ์ที่มีการกระทำ เกิดขึ้น โดยอาศัยการเข้าไปมีส่วนร่วมที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อมนุษย์ ผู้สังเกตไม่จำเป็น ต้องเห็นด้วยกับแนว ทฤษฎีหรือจุดมุ่งหมายขั้นสูงสุดหรือค่านิยมของผู้นำ แต่โดย สติปัญญาแล้วเราอาจเข้าใจสถานการณ์และ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง อีกนัยหนึ่งการกระทำบางอย่าง เกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นสามารถถือได้ว่าการอธิบายที่ แท้จริงของการกระทำเพราะแรงกระตุ้นจะมีอยู่ ในส่วนลึกของจิตใจผู้กระทำและสำหรับผู้สังเกตนั้น แรง กระตุ้นเป็นพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับ การศึกษาพฤติกรรม และเวเบอร์ได้กล่าวว่า การกระทำทางสังคม 4 ชั้น คือ

2.1 การกระทำที่มีเหตุผลเป็นการกระทำที่ใช้วิธีการอันเหมาะสมในอันที่จะบรรลุ วัตถุประสงค์ที่เลือกไว้ อย่างมีเหตุผล การกระทำดังกล่าวมุ่งไปในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

2.2 การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม เป็นการกระทำเช่นนี้มุ่งไปในด้านจริยธรรมและ ศีลธรรมอย่างอื่น เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบในชีวิตทางสังคม

2.3 การกระทำตามประเพณี เป็นการกระทำที่ไม่เปลี่ยนแปลง โดยยึดแบบอย่าง ที่ทำกันมาในอดีตเป็นหลัก พฤติกรรมการกระทำตามประเพณีที่ไม่คำนึงถึงเหตุผล

กรอบแนวคิด

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการปฏิบัติ

- แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ

1. ทฤษฎีการแก้ปัญหาและแนวปฏิบัติพื้นฐานทฤษฎีผลตอบแทน
2. ทฤษฎีอุปสงค์และอุปทาน
3. ทฤษฎีการตลาด

ปัจจัยใดที่ทำให้ราคายางพาราตกต่ำ

- การส่งออกที่มาก

- ทิศทางของโลกลดการผลิตลง แต่ไทยเราผลิตเพิ่มขึ้น

- ปริมาณการผลิตยางธรรมชาติยังคงมาก และเกินความต้องการของตลาด เพราะหันไปใช้ยางสังเคราะห์ ก็เลยทำให้ราคายางพาราตกต่ำ

แนวทางการแก้ไขช่วยเหลือเกษตรกร

- โครงการประกันรายได้ให้เกษตรกร

- แนะนำความรู้เกี่ยวกับการใช้สูตรปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ให้เกษตรกร

- สร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อมในพื้นที่

ระเบียบวิธีวิจัย /วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางการนำไปปฏิบัติดำเนินงานของปัญหาเกษตรกรสวนยางพาราในรูปแบบโครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยางพารา โดยเฉพาะเกษตรกรสวนยางพาราตำบลแก่งหางแมว อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี มีแนวทางในการดำเนินงาน โครงการอย่างไรบ้าง เพื่อให้มาตรฐานสอดคล้องตามเกณฑ์ที่ทางการยางแห่งประเทศไทยที่ได้ให้ข้อมูลในการศึกษาเป็นกรณีตัวอย่าง หลังจากที่ได้ศึกษาโครงการช่วยเหลือเกษตรกรหรือโครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยางพาราเพื่อให้ได้ประโยชน์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเตรียมความพร้อมในช่วงสภาวะที่เกิดปัญหาราคายางพาราตกต่ำหรือในช่วงที่

เกิดปัญหาเกี่ยวกับด้านการส่งออก และให้ความสำคัญเกี่ยวกับโครงการสนับสนุนประกันราคายางเกษตรกรสวนยางพาราโดยเฉพาะเป็นพิเศษ

ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษา รายละเอียดดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 4 ท่าน ได้แก่

- 1) นางสาวผกามาศ รัตนะวัน(เกษตรกรชาวสวนยางพาราตำบลแก่งหางแมว อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี)
- 2) นายปราโมช สุขจิต ไพย์บุลผล(เจ้าหน้าที่รัฐวิสาหกิจ(การยางแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี))
- 3) นางสาวปรีชญาวรรณ ไชยสืบ(ว่าที่ผู้สมัครสภาสภาผู้แทนราษฎร เขต2 อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี)
- 4) นายศัลป์ชัย แซ่เจือ(เกษตรกรชาวสวนยางพาราตำบลแก่งหางแมว อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โดยการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการและเป็นข้อมูลที่จะใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) ที่เกี่ยวข้อง กับบทบาทของการยางแห่งประเทศไทยในการพัฒนายางพาราทั้งระบบและรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นคำถามแบบกึ่ง โครงสร้างการกำหนดคำถาม ออกเป็นประเด็นให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ทำวิจัย ดังนี้

- ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมด้วยตนเอง
- ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์
- ผู้วิจัยเขียนรายงานสรุปผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธี การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Anlytic Induction) คือ การตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เช่น การดำเนินชีวิต การทำงาน ความเป็นอยู่ สถานการณ์ในปัจจุบัน ฯลฯ เมื่อผู้วิจัยได้เห็นหรือสังเกตหลาย ๆ เหตุการณ์ต่าง ๆ แล้วจึงลงมือสรุป แต่หากข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบอื่น ๆ ก็ถือว่า ผลที่ได้เป็นสมมติฐาน หากได้รับการยืนยันก็ถือว่าเป็นข้อสรุปได้

ในการที่ข้อสรุปไม่ได้รับการยืนยันนั้น เรียกว่า สมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) เช่น สมมติฐานที่อาจตั้งขึ้นจากการพิจารณาข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นจึงศึกษารวบรวม ข้อมูลเพิ่มเติม (สากุล ช่างไม้, 2546) ดังนั้น ตลอดเวลาที่นักวิจัยทำการวิจัย และลงมือวิเคราะห์ข้อมูล เบื้องต้น มีการบันทึกโดยจำแนกออกเป็นใคร ที่ไหน เมื่อไหร่อย่างไร อะไร มีความหมายอย่างไรใน การทำสิ่งเหล่านี้ในการพิสูจน์สมมติฐานนั้น การวิจัยเชิงคุณภาพจะแตกต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีการตีกรอบทฤษฎีแต่ในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยจะไม่กำหนดสมมติฐานจากกรอบแนวคิดอันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้วิจัยจะปรับและเปลี่ยนสมมติฐานอยู่เสมอโดยอาศัยการพิสูจน์สมมติฐานเหล่านั้น ตลอดเวลา ซึ่งสมมติฐานอาจถูกหรือผิดก็ได้เมื่อสมมติฐานนี้ถูกพิสูจน์และตรวจสอบแล้ว จึงจะเป็น ข้อสรุป (Appleton, 1995) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลนี้หัวใจสำคัญอยู่ที่การสร้างสมมติฐาน ชั่วคราวตลอดระยะเวลาของการวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินงานสัมภาษณ์เสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้รวบรวม ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ จากนั้นจึงนำมาถอดเทปอย่างละเอียด แบบคำ ต่อคำ (Transcription of data) และผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการศึกษาข้อมูลเหล่านั้นอย่าง ละเอียด จับใจความหลัก จัดกลุ่มข้อมูลแต่ละประเภทพิจารณาเชื่อมโยงความเหมือนและแตกต่าง แล้วจึงนำเสนอข้อค้นพบทั้งหมดในรูปแบบความเรียง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากแนวคิดการ วิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสามารถทำเป็นแผนผังกระบวนการ

บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาการปัจจัยใดที่ทำให้ราคาขายพาราตกต่ำ

เป็นการศึกษาในระยะที่ 1 สรุปได้ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกษตรกรสวนยางพาราที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรในตำบลแก่งหางแมว จำนวน 2 คน ที่ทำเกษตรกรเกี่ยวกับ
ยางพาราและมีความรู้เกี่ยวกับโครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยางพารา

1.2 ผลการวิเคราะห์ในระดับเกษตรกรเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ราคายางตกต่ำ ได้ดังนี้

เกษตรกรส่วนใหญ่ในตำบลแก่งหางแมว มีภาพรวมอยู่ในระดับเดียวกัน ว่าสาเหตุที่ทำให้ราคา
ยางตกต่ำซึ่งเกี่ยวกับที่ดินในตำบลแก่งหางแมว เนื่องจากที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ใน
การครอบครองจึงทำให้นักลงทุนหลายหลายไม่กล้าที่จะเข้ามาลงทุนในรูปแบบสินค้าแปรรูปในพื้นที่
ตำบลแก่งหางแมวซึ่งเป็นปัญหาหลักในหลาย ๆ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคายางในพื้นที่และการ
ส่งออกต่างประเทศยังถูกควบคุมที่จำกัด ในช่วงปัจจุบันเป็นช่วงปลายฝนต้นหนาวน้ำยางพาราออก
มากกว่าปกติจึงทำให้เป็นปัญหาในช่วงนี้ปัจจุบันหากมีน้ำยางที่มากและการส่งออกที่ล่าช้าส่งผลกระทบ
ให้กับเกษตรกรในท้องถิ่นอย่างเห็นได้ชัด ในส่วนโรคระบาดโควิด 19 ที่ตลาดหลักของเราส่วนใหญ่
เป็นประเทศจีนที่ไทยส่งน้ำยางออกไป เศรษฐกิจจีนและอเมริกาก็ชะงักตัวลงเป็นลูกค้าหลักรายใหญ่
ของประเทศไทย จึงส่งผลกระทบต่อประชาชนชาวเกษตรกรในประเทศที่มีต้นทุนในการรับซื้อน้อยลง
และความต้องการในต่างประเทศเริ่มลดน้อยลง ราคายางตกต่ำมีหลากหลายสาเหตุและหลายประเด็นแต่
เกษตรกรเล็งส่วนใหญ่วิเคราะห์ไปในทิศทางเดียวกันทั้งปัญหา ที่ดิน การตลาด ระบบส่งออก
ภายในประเทศเป็นต้น

2. การศึกษาการจัดการปัญหาราคายางพาราอย่างไร

เป็นการศึกษาในระยะที่ 2 สรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการปัญหาราคายางพาราจากการสรุปสัมภาษณ์เกษตรกรสวน
ยางพาราและนักการเมืองในท้องถิ่น พบว่าปัญหาในการจัดการราคายางพาราซึ่งเป็นปัญหามาอย่าง
ยาวนานจากการแก้ปัญหาตั้งแต่ปี 2557 – 2565 เป็นระยะเวลา 8 ปี ที่ราคายางพาราตกต่ำมาจนถึง
ปัจจุบันที่ขายต่อขายเพียงราคา 3 โหล 100 ร้อยบาท ซึ่งต่างกับราคาในอดีตที่เคยพุ่งทะลุไปถึง 100 บาท
ต่อกิโลกรัม ด้วยทั้งต้นทุนปุ๋ยและแรงงานแทบไม่เพียงพอในการดำรงชีพ เป็นปัญหาที่รัฐบาลพยายาม
จะแก้ไขแต่กลับล้มไปว่าผลผลิตในท้องถิ่นนั้นมีมาก หากมีการกีดตัวของอุตสาหกรรมขนาดเล็กในพื้นที่
และแปรรูปสินค้าที่มีราคาสูงได้นั้นส่งผลดีให้กับเกษตรกรในตำบลได้อย่างยิ่ง เพื่อที่เกษตรกรได้มีราคา
ซื้อผลผลิตที่เป็นราคากลางไม่ใช่ราคาที่นายทุนเป็นผู้กำหนดราคา ซึ่งมองว่าการแก้ไขปัญหาดังกล่าว
เป็นที่ยอมรับในตำบลแก่งหางแมวจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาแล้วนั้น การจัดการปัญหาต่าง ๆ จึงต้อง

อาศัยความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร ในการจัดการปัญหาทางออกให้กับเกษตรกร ตำบลแก่งหางแมว

3. การศึกษาโครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยางพารา

เป็นการศึกษาในระยะที่ 2 สรุปได้ดังนี้

โครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยางพาราจากการศึกษาจากเอกสารและเจ้าหน้าที่รัฐวิสาหกิจที่ขึ้นตรงกับโครงการ พบว่าโครงการประกันรายได้ให้กับเกษตรกรมองว่าเป็นโครงการช่วยเหลือเพียงระยะสั้นเพียงเพราะ ราคาขายที่ต่ำกว่าปกติ โดยเกณฑ์การชดเชยยางพาราต้องมีอายุ 7 ปีขึ้นไป เปิดกรีตแล้ว ชดเชยให้รายละไม่เกิน 25 ไร่ เวลาประกันเป็นระยะเวลา 6 เดือน ราคาขายแผ่นดิบคุณภาพดีประกันที่ ราคา 60 บาท/กก. น้ำยางสด (DRC 100%) ราคาประกัน 57 บาท/กก. ยางก้อนถ้วย (DRC 50%) ราคาประกัน 23 บาท/กก. แบ่งสัดส่วนรายได้เจ้าระหว่างเจ้าของสวนและคนกรีต สัดส่วน 60% ต่อ 40% ของรายได้ทั้งหมด

สำหรับโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวน ที่ผ่านมามีดำเนินการมาแล้ว 3 ระยะ(งวด) ใช้เงินรวมทั้งสิ้น รวม 33,945.52 ล้านบาท

งวดที่ 1 ดำเนินการเมื่อ 1 ต.ค.2562 - มี.ค.2563 โครงการของงบประมาณ 26,682.76 ล้านบาท งบที่ใช้จริง 24,172.44 ล้านบาท

งวดที่ 2 ดำเนินการเมื่อ 1 ต.ค.2563 - มี.ค.2564 โครงการของงบประมาณ 10,042.82 ล้านบาท งบที่ใช้จริง 7,453.49 ล้านบาท

งวดที่ 3 ดำเนินการเมื่อ 1 ต.ค.2564 - มี.ค.2565 โครงการของงบประมาณ 10,065.688 ล้านบาท งบที่ใช้จริง 2,319.59 ล้านบาท

4. การศึกษาแนวทางความร่วมมือระหว่าง รัฐ และเกษตรกร

เป็นการศึกษาในระยะที่ 2 และระยะที่ 3 สรุปได้ดังนี้

4.1 ความร่วมมือของภาครัฐ

รัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการช่วยเหลือ เกษตรกรชาวสวนยาง (เจ้าของสวน ผู้เช่า ผู้ทำ และคนกรีตยาง) ด้วยการใช้จ่ายมาตรการทางอ้อม (Indirect Payment) ซึ่งเป็นแนวทางการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้สม่ำเสมอ แทนการแทรกแซงราคาขายโดย

การดำเนินการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง ระยะที่ 1 ตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งจะสามารถช่วยเหลือเกษตรกรในกรณีที่ได้รับรายได้ของเกษตรกรลดลง จากรายได้ที่คาดว่าเกษตรกรควรจะได้รับ และลดการบิดเบือนกลไกตลาดต่อไปในอนาคต เนื่องจากสถานการณ์ราคายางได้ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ประมาณปี 2554 เป็นต้นมา ตามการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกและอุปทานยางของประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติ ที่เริ่มออกสู่ตลาดเพิ่มขึ้นจนเกิดอุปทานส่วนเกิน และแม้ว่าที่ผ่านมามีภาครัฐจะได้ติดตาม สถานการณ์ตลาดและยางพารา รวมทั้งออกมาตรการแก้ไขปัญหาราคายางตกต่ำมาเป็นระยะ แต่เนื่องจากมาตรการแก้ไขปัญหาบางโครงการต้องใช้เวลาจึงจะเห็นผลเป็นรูปธรรมประกอบกับ ยังมีปัญหาเชิงโครงสร้างการผลิต กล่าวคือยางเป็นพืชที่พึ่งพาการส่งออก โดยผลผลิตส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 87 ส่งออกไปยังผู้ใช้อย่างต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศจีนซึ่งเป็นผู้ใช้ยางรายใหญ่ ที่สุดในโลก และเป็นประเทศผู้นำเข้ายางพารารายใหญ่ของไทย ซึ่งปัจจุบันกำลังประสบกับปัญหา การชะลอเศรษฐกิจและสงครามการค้ากับประเทศสหรัฐอเมริกา

4.2 ความร่วมมือภาคเกษตรกร

ภาคเกษตรกรชาวสวนยางประกอบอาชีพเสริม ตามแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน การปลูกพืชแซม เช่น ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ที่เหมาะสมกับตลาดท้องถิ่นของตนเอง การทำปศุสัตว์ และประมง ควบคู่ไปกับการทำสวนยาง เพื่อให้มีรายได้ที่หลากหลาย เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและกระจายความเสี่ยง ลดการพึ่งพารายได้จากการทำสวนยางแต่เพียงอย่างเดียว เช่น รัฐบาลนี้มีการสนับสนุนสินเชื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย สำหรับประกอบอาชีพเสริม เป็นต้น ที่ผ่านมามีชาวสวนยางประกอบอาชีพเสริมประมาณ 380,000 ราย และในปี 2560 มีชาวสวนยางหันมาทำเกษตรแบบผสมผสานมากขึ้นกว่า 3,000 ราย คิดเป็นร้อยละ 7 ของจำนวนเกษตรกรทั้งหมดที่โค่นยางในปีนั้น แต่ทั้งนี้ควรส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสานให้มากขึ้น แล้วรัฐบาลก็จะส่งเสริมเรื่องการตลาดควบคู่ไปด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษารั้งนี้

- 1.1 ผลการศึกษารั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคายางพารา เพื่อผู้สนใจไปใช้ประโยชน์ในการประกอบการตัดสินใจการพัฒนาทางพาราให้มีคุณภาพ และเป็นฐานข้อมูลในการขับเคลื่อนการ ปฏิรูปแก้ปัญหาเสถียรภาพราคายางพาราของประเทศ

- 1.2 ผู้ที่นำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ต้องทำความเข้าใจถึงข้อจำกัดของความไม่แน่นอนด้านราคา ขางพาราเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และในบางปีสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจมีความผันผวนหรือเกิดความไม่สงบ ทำให้ราคายางพาราเปลี่ยนแปลง เมื่อช่วงเวลาเปลี่ยนไปปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลกระทบต่อราคายางพารา ก็จะเปลี่ยนไป ทำให้ต้องติดตามข้อมูลที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา
- 1.3 ข้อมูลปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคายางพาราที่นำมาศึกษาครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาและน่าสนใจ แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมายที่ควรนำมาศึกษา แต่ก็ทำไม่ได้ เพราะข้อมูลสถิติจากหน่วยงานในบาง ช่วงเวลาไม่เป็นปัจจุบันต่างๆ ที่เป็นตัวแปรหรือปัจจัยที่น่าสนใจควรนำมาศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคา ขางพารา
- 1.4 รัฐบาลต้องจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมยางพารา เพื่อให้ประเทศไทยเป็น ศูนย์กลางการผลิตยางทุกชนิด โดยมีแบรนด์เป็นของประเทศไทยเอง โดยไม่ต้องส่งออกไปผลิต ยังต่างประเทศแล้วส่งเป็นผลิตภัณฑ์มาขายในประเทศไทยในราคาแพง สนับสนุนการจัดสร้าง เป็น แบรนด์ของคนไทย สร้างให้เป็นแบรนด์ที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานตามสากล
- 1.5 การรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกรและสร้าง โรงงานที่จะแปรรูปยางพารา ควรมีการจัดตั้งตามภูมิภาคหรือในเขตชุมชนที่มีการปลูกยางเป็นจา นวนมาก

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับ โครงการประกันรายได้ในทุกช่วงระยะที่ส่งเสริมเกษตรกรในช่วงราคาที่มีราคาต่ำลงมากกว่าปกติ
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน ขึ้น ว่าเกษตรกรชาวสวนยาง มีความคิดเห็นหรือต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือ แก้ไข หรือ ดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ตรงกับ ความต้องการของเกษตรกรชาวสวนยางมากที่สุด
3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มประชากรในการศึกษาให้มากขึ้น เช่น เกษตรกร ชาวสวนยางในจังหวัดอื่นๆ หรือภาคอื่นๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็น ว่ามีความ เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

ไชยยะ คงมณีและอรอนงค์ล่องพิชัย, 2560,ผลผลิตยางพาราเป็นสวนใหญ่

สมบรมณ์เจริญจิระตระกูล และ ไชยยะ คงมณี, ผลลัพธ์การดำรงชีพเกษตรกรสวนยางพารา 2560

ปริดา เกษฎวารางกุล, 2550, หน้า 24, ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา

อาภรณ์พันธ์ จันท์สว่าง, 2522, หน้า 19, ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าการมีส่วนร่วม (Participation)

วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์, 2540, หน้า 12 ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชน

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, 2527, หน้า 2 ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง

จำนง อควิวัฒน์สิทธิ์, 2532, หน้า 60 – 63 ได้ศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ (Human Action)

ศุภัญญา ต้นธนวัฒน์ และคณะ, เมื่อราคาสินค้าสูงกว่าราคาคุณภาพ จะเกิดสินค้าล้นตลาด หรืออุปทานส่วนเกิน โดยเมื่อเกิดกรณีเหล่านี้ ผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดจะตอบสนองจนกระทั่งตลาดเข้าสู่ดุลยภาพ ซึ่งดุลยภาพเป็นจุดที่เส้นอุปสงค์และเส้นอุปทานตัดกัน,

กฤษฎิ์ พิธิฐศุกุล, 2560, การส่งออกยางพาราของไทยอาจส่งผลให้ราคายางพาราเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะว่าการส่งออกถูกกำหนดโดยผู้ซื้อต่างประเทศ และอุปทานสำหรับภายในประเทศที่มีการกำหนดนโยบายควบคุมปริมาณการส่งออก

ณรงค์ คงสังข์ () ศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การนำเข้ายางพาราไทยของประเทศจีน ญี่ปุ่น และ มาเลเซีย
ชนัญ ปันแห่งเพชร () ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อราคายางแผ่นรมควันชั้น ในตลาด สินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

ชไมพร ไชยลังกา (2545) ได้ศึกษาดัชนีทุนและผลตอบแทนจากการปลูกยางพาราในพื้นที่ ภาคเหนือ : กรณีศึกษาโครงการส่งเสริมการปลูกยางพารา จังหวัดพะเยา

นฤมล ภูหนองโองและศศิธร ครองยุทธ (2555) ได้ศึกษาการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและ ระยะเวลาคืนทุนการปลูกยางพาราตำบลบ้านตาด อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

ศุภรทิพย์ นิลารักษ์ (2557) ได้ทำการ ศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางใน จังหวัดตราด ซึ่งพบว่าเกษตรกรชาวสวนยางมี คุณภาพชีวิตในระดับดีมาก ทั้งในด้านรายได้ด้าน สุขภาพ และด้านจิตวิญญาณ ยกเว้นด้านสังคมที่มี คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า

ปรมิินทร์ โฆษิตกุลพร (2542) ศึกษาการวิเคราะห์การผลิตยางพารากรณีศึกษา โครงการนำร่อง อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

เลิศ (2543) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัด สินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรใน อำเภอเมือง จังหวัดเลย

ชญาภา ตั้งเกษรศิริ , คร. อังศุธร ศรีสุทธิสอาด (2560) โดยใ้การวิจัยเชิงคุณภาพถึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย 2. การออกแบบการวิจัย 3. ขอบเขตการวิจัย 4. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5. วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6. การรวบรวมข้อมูล 7. เครื่องมือการวิจัย 8. การสร้างแบบสัมภาษณ์ 9. การเก็บรวบรวมข้อมูล 10. การวิเคราะห์ข้อมูล 11. ความน่าเชื่อถือของข้อมูล